

УДК 342

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Гук А.С.

аспірант Запорізької державної інженерної академії

I. Вступ

Шляхи та напрями загальної соціальної ефективності державного управління – це ті, які дають можливість бачити і вимірювати досягнутий через державне управління рівень задоволення нагальних потреб, інтересів і цілей суспільства, окремої соціальної групи, конкретної особи. На їх основі можна визначити найголовніше: зв'язок державного управління і суспільства, та готовність першого до забезпечення динаміки й гармонійності другого. З погляду раціональності й ефективності державного управління важливо, щоб задоволення потреб і вирішення породжених ними проблем відбувалося стійко, надійно і безповоротно, з належною повнотою і в належний час, при оптимальному використанні суспільних ресурсів. Найбільш відомі дослідники цієї тематики – Г.В. Атаманчук, А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, В.В. Цветков та інші.

II. Постановка завдання:

- розкрити поняття ефективності державного управління;
- визначити основні шляхи та напрями підвищення ефективності державного управління;
- виокремити існуючі види ефективності державного управління.

III. Результати

Термін “ефективність управління” походить від лат. *effectivus* – досягати певного ефекту, потрібного результату, міри [4].

Проблеми державного управління розглянуто в наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних учених, як: В.Б. Авер'янов, Г.В. Атаманчук, В.Г. Афанасьєв, Л.Ю. Гордієнко, А.О. Дегтяр, В.Г. Дзюндзюк, А.Ф. Мельник, А.В. Мерзляк, Н.С. Миронова, О.Г. Мордвінов, В.В. Нікітін, О.Ю. Оболенський, В.М. Огаренко та ін., які досліджують питання створення системи, механізмів, методів державного управління. На сучасному етапі дедалі більше зростають вимоги до наукової обґрунтованості державного управління, що зумовлює об'єктивну необхідність розроблення та впровадження принципово нових чи кардинально модернізованих підходів у процесі виконання складних і важливих завдань державно-управлінської діяльності [8, с. 7].

Проблема визначення ефективності управління полягає, перш за все, в понятті результатів – об'єктивних фактів управління. Можна виділити три аспекти у виявленні економічного управління. Перший аспект – з'ясування того, чи дійсно виник результат управління, а не дія будь-яких інших суспільних моментів, прояв саморегульованого механізму керуючих об'єктів. Другий аспект – пошук джерел результату управління для того, щоб активніше та ширше його використовувати в наступних управлінських циклах. Третій аспект – встановлення взаємозалежності, взаємозв'язку між цілями, завданнями та моделями, які закладені в управлінських рішеннях, і реальними отриманими результатами управління. Кінцева інформація як характеристика результату управління виступає основою для послідовного порівнювального виміру управління та результатів управління й отримання відповідних уявлень про соціальну ефективність управління [4].

Проблема ефективності стосується всіх сфер, видів, форм, методів організації життєзабезпечення людини. Найбільшою мірою це властиве управлінню як діяльності, що проводиться людьми, стосовно людей та виключно в інтересах людей. Від рівня ефективності діяльності безпосередньо залежить добробут людини. Врешті-решт, ідеться про ефективність суспільної системи.

Суспільству, самій державі необхідні повні й достовірні знання про те, яку користь дають витрати на управління, у чому полягають об'єктивізація управління, глибина і дієвість його впливу на керовані процеси.

При аналізі поняття ефективності доцільно використовувати розробки економічної науки, в якій його розглянуто найбільш повно та всебічно. Економічна ефективність – це отримання максимуму можливих благ від наявних ресурсів. Для цього постійно мають зіставлятися блага і витрати, тобто обов'язкова умова ефективності – раціональна поведінка, яка полягає в прагненні до максимального прибутку (результату) за мінімальних витрат [6, с. 62]. Економічна ефективність здебільшого може бути зведена до фінансових показників. Так само проблема ефективності роботи органів управління в

багатьох випадках зводиться до ефективності праці службовців апарату, зміни їх чисельності, якості, витрат часу, а метою науки управління, виходячи з цього, вважають досягнення економічної і технічної ефективності за допомогою наукового спостереження й аналізу. Але за такого вирішення проблеми поза увагою науковців і практиків залишається найважливіша складова управлінської ефективності – соціальна. Незаперечним видається той факт, що система органів державного управління під час своєї діяльності повинна забезпечити позитивну її результативність, передусім у галузі реалізації прав і свобод особи. Під результативністю в літературі розуміється досягнення мети управлінської діяльності [9, с. 57].

Соціальна ефективність постає як частковий критерій ефективності суспільної праці [3, с. 38–39], саме вона переважно є основним показником результативності управлінської діяльності щодо забезпечення реалізації прав людини. Головна складність полягає в тому, що соціальну ефективність у більшості випадків неможливо визначити в кількісних показниках. Співвідношення і зіставлення витрат на державне управління та рівня обслуговування ними суспільних потреб і становить зміст ефективності державного управління. Але визначити її можна лише враховуючи всі елементи управління. І якщо визначення витрат на державне управління в більшості випадків не викликає труднощів, то чітких критеріїв виявлення соціальної віддачі від державного управління наука не розробила, більшість наукових праць з цієї теми присвячена окремим аспектам проблеми, без врахування їх взаємодії та взаємозалежності.

Зважаючи на те, що в науковій літературі існують різні визначення ефективності, обґрунтованим видається з'ясування тих елементів, які, на нашу думку, є найсуттєвішими при визначенні цього поняття.

По-перше, ефективність – це повне досягнення конкретної мети. При цьому найважливіше – обрати кілька завдань, які стануть важелем впливу на підсистеми, щодо яких вони розробляються. Особливого значення набуває потреба розмежування стратегічних цілей та цілей робочих (або проміжних). Ключові результати, що є складними для досягнення, значно більше залежать від непрогнозованих впливів, тому їх деталізація здебільшого недоцільна, хоча водночас неконкретне, загальне визначення стратегічної мети діяльності позбавить процес управління вектора руху. Рівень досягнення робочих цілей (які мають бути деталізовані) може розглядатися як важливий індикатор ефективності діяльності щодо досягнення стратегічної мети. При цьому ефективність управління в демократичній, соціальній та

правовій державі, насамперед, пов'язана з підвищенням якості життя людини.

По-друге, управлінська мета має бути реальною та соціально корисною, адже характер мети значною мірою впливає і на ефективність діяльності, оскільки будь-які зусилля можуть виявитися марними, якщо мета за існуючих умов є об'єктивно недосяжною або якщо мета реальна, але соціально шкідлива, тобто така, що не відповідає загальносвітовій тенденції до прогресивного розвитку суспільства, антидемократична. За таких умов оцінка ефективності стає сумнівною, оскільки порушується головний критерій – соціальна ефективність управління.

Третя складова – мінімальні витрати ресурсів та управлінської енергії – розглядалася в багатьох як управлінських, так і економічних наукових дослідженнях. Цілком справедливо зазначає В.В. Цвєтков, що “соціально-економічний розвиток можна забезпечити лише при зростаючому використанні управлінських ресурсів” [8, с. 46], тому хибною видається позиція тих учених та практиків державного управління, які основний потенціал щодо підвищення ефективності державного управління вбачають у скороченні видатків на функціонування апарату держави. Доцільніше прагнути до випереджального темпу зростання соціального ефекту управління порівняно з ресурсними та енергетичними витратами на його функціонування.

Наступний елемент – це оптимальний (у значенні “найбільш сприятливий”) строк досягнення мети. Своєчасність є важливою умовою ефективності управлінських рішень, а зрештою, й управлінської діяльності загалом. Зважаючи на це, своєчасність має розглядатися одночасно й як принцип адміністративної реформи. Оптимальний термін досягнення мети не повинен ототожнюватися зі швидкістю досягнення результатів. Адже не завжди швидке досягнення мети є оптимальним з огляду як суб'єкта, так і об'єкта управлінського впливу. Тому оптимальність терміну як елемента ефективності управління, на нашу думку, краще розглядати у значенні своєчасності, відповідності вимогам історичного періоду.

Останнім елементом доцільно вважати врахування зовнішніх і внутрішніх обставин, у яких здійснюється управління, зокрема державне. Ефективність системи суб'єктів державного управління залежить не лише від організаційної побудови цієї системи, ресурсного забезпечення, від професійності державних службовців або їх кількості та інших внутрішніх обставин (внутрішнього середовища), а й від врахування чинників зовнішнього середовища, які можуть бути невідконтрольними суб'єктам управління і тому значно впливатимуть на ефективність управлінської діяльності.

Враховуючи викладене, ефективність управління може бути визначена як повне досягнення реальної та соціально корисної конкретної управлінської мети за мінімальних витрат ресурсів та управлінської енергії в оптимальний термін з урахуванням обставин зовнішнього та внутрішнього характеру.

Отже, ефективність у найзагальнішому розумінні – це рівень досягнення мети або відношення досягнутого результату до поставленої мети. Ми вважаємо за необхідне включити до аналізу ефективності державного управління висвітлення умов, за яких може бути досягнуто максимальний збіг результату та мети, орієнтуючись при цьому на “ідеальний” стан системи, до якої вона повинна постійно прагнути. Оцінюючи ефективність системи органів державного управління, маємо постійно враховувати єдність і взаємозалежність суб’єкта і його компонентів та об’єкта управління. Іншою принциповою ознакою раціонального державного управління є якість функціонування системи, тобто рівень відповідності діяльності співробітників цієї системи встановленим правилам.

Під ефективністю державного управління пропонуємо розуміти отриманий соціальний ефект з урахуванням матеріальних і інтелектуально-трудових витрат, а також перетворення управлінських рішень в об’єктивну реальність (останнє називають об’єктивізацією управління). Не менш важливим є також показник результативності управління – якісний (описовий) або конкретний кількісний індикатор (критерій), що характеризує результативність управлінської діяльності в досягненні поставленої мети.

Тут доречно також нагадати, що управлінське рішення (особливо на державному рівні) можна вважати ефективним лише за умови, якщо найкращий результат на користь народу був отриманий у встановлених часових рамках і за мінімальних витрат [8, с. 50].

У державному управлінні під час оцінювання його результативності та ефективності повинні, як мінімум, порівнюватись:

- цілі, які практично реалізуються в ньому, з цілями, які об’єктивно детерміновані суспільними запитамі;
- цілі, які реалізовані в управлінських процесах, з результатами, одержаними внаслідок об’єктивізації державного управління (рішень і дій його управлінських компонентів);
- об’єктивні результати управління із суспільними потребами та інтересами;
- суспільні витрати на державне управління з об’єктивними результатами, одержаними внаслідок управління;
- можливості, закладені в управлінському потенціалі, з рівнем їх реального використання.

Виходячи з найпоширенішого трактування поняття ефективності, ефективність управління – це результат, порівняний із витратами на його досягнення (вони включають не лише прямі витрати на систему управління, а й витрати на реалізацію управлінських рішень). Проте це міркування не дає змоги кількісно визначити соціальні наслідки як результат досягнення мети управління. Визначити результат управління й оцінити зумовлений ним ефект дуже складно. Тому, насамперед, потрібно виділити критерії, на основі яких можна було б виміряти об’єктивізацію управління (наближення суб’єктивності управління до об’єктивних тенденцій, закономірностей, форм суспільної життєдіяльності) і висловити з цього приводу достовірні й обґрунтовані судження.

Критерії ефективності становлять собою ознаки, сторони, прояви управління, аналізуючи які можна визначати рівень і якість управління, його відповідність потребам та інтересам суспільства.

З огляду на соціальну спрямованість цілей державного управління визначальною для його оцінювання є соціальна ефективність. Соціальна ефективність державного управління розкриває результати функціонування системи, тобто сукупності суб’єкта і керованих об’єктів державного управління, має комплексний характер.

Беручи до уваги зазначене, розрізняють три основних поняття ефективності державного управління:

- загальну соціальну ефективність державного управління;
- ефективність організації і функціонування суб’єктів державного управління;
- ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб [2, с. 229–230].

Критерії загальної соціальної ефективності покликані спрямовувати державне управління на потреби і проблеми суспільства та характеризувати управлінський рівень їх вирішення. Вони логічно мають включати не тільки результати суспільного виробництва, а й соціальні наслідки їх споживання, не тільки економічні, а й соціальні, духовно-ідеологічні, психологічні, політичні, історичні, екологічні, демографічні явища, тобто весь спектр явищ, відносин і процесів, необхідних для нормальної життєдіяльності людини.

До критеріїв загальної соціальної ефективності державного управління можна віднести:

- рівень продуктивності праці, співвіднесений зі світовими параметрами за її відповідними видами;
- темпи і масштаби приросту національного багатства;
- рівень життя населення порівняно зі стандартами розвинутих країн;

– впорядкованість, безпеку, сталість та надійність суспільних відносин, їх відтворення з наростаючим позитивним результатом [3].

Наведені узагальнюючі критерії загальної соціальної ефективності державного управління диференціюються за сферами суспільної життєдіяльності.

В умовах демократизації державного управління та зростання активності самоуправління керованих об'єктів державно-управлінської системи її ефективність визначається переважно оптимальністю меж втручання держави у функціонування сфер суспільної життєдіяльності.

Своєрідним шляхом визначення меж застосування важелів державного управління розглядають поняття “безпеки” як безпеки нації, суспільства та окремого індивіда. Відповідно до такого критерію ефективності державного управління як усунення зовнішніх загроз національній безпеці держава покликана забезпечити: гарантії державного суверенітету України та її територіальної цілісності; усунення територіальних претензій з боку інших держав; запобігання спробам втручання у внутрішні справи України з боку інших держав; усунення воєнно-політичної нестабільності, регіональних та локальних війн (конфліктів) у різних регіонах світу, насамперед, поблизу кордонів України.

Крім того, зусиллями держави повинні забезпечуватися: економічна безпека, внутрішньополітична безпека, соціальна безпека громадян. Перелік загроз національній безпеці у цих сферах визначається Законом України “Про основи національної безпеки України” від 19.06.2003 р. У внутрішньополітичній сфері такими загрозами визначено: порушення з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування Конституції і законів України, прав і свобод людини і громадянина, в тому числі при проведенні виборчих кампаній; недостатню ефективність контролю за дотриманням вимог Конституції і виконанням законів України; можливість виникнення конфліктів у сфері міжетнічних і міжконфесійних відносин, радикалізації та виявів екстремізму в діяльності деяких об'єднань національних меншин та релігійних громад; загрозу виявів сепаратизму в окремих регіонах України; структурну та функціональну незбалансованість політичної системи суспільства, нездатність окремих її ланок до оперативного реагування на загрози національній безпеці.

У сфері економічної безпеки до загроз належать: істотне скорочення внутрішнього валового продукту; зниження інвестиційної та інноваційної активності; ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки; нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки,

зокрема фінансової політики держави; відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків; критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення; загострення проблеми підтримання в належному технічному стані ядерних об'єктів на території України; недостатні темпи відтворювальних процесів та подолання структурної деформації в економіці; критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку; нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером та низькою часткою продукції з високою часткою доданої вартості; велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів; небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу в стратегічних галузях економіки; неефективність антимонопольної політики та механізмів державного регулювання природних монополій, що ускладнює створення конкурентного середовища в економіці; критичний стан з продовольчим забезпеченням населення; неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання та відсутність активної політики енергозбереження, що створює загрозу енергетичній безпеці держави; “тінізація” національної економіки; переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними [3].

Нейтралізація і ліквідація наведеного переліку загроз національній безпеці можливі за умови забезпечення належного рівня ефективності державного управління, до найважливіших критеріїв оцінювання якої перші й належать.

Для оцінювання ефективності державного управління в країнах світу Світовим банком використовуються такі критерії:

- врахування думки населення і підзвітність державних органів. Ці показники дають змогу оцінити, наскільки громадяни країни мають можливість обирати уряд, а також оцінити такі аспекти життя суспільства, як свобода слова, свобода об'єднань, наявність вільних ЗМІ;
- політична стабільність і відсутність насилля. Цей критерій дає змогу оцінити наявні міркування щодо ймовірності дестабілізації і відсторонення уряду неконституційними методами чи із застосуванням насилля, в тому числі тероризму;
- ефективність роботи уряду. По суті, це передбачає оцінювання якості роботи державних службовців, рівня незалеж-

ності державних службовців від політичного тиску, якості розробки і реалізації політики, надійності відданості уряду заявленій політиці;

- якість законодавства. Дає змогу оцінити спроможність уряду формувати і реалізовувати раціональну політику і правові акти, які сприяють розвитку приватного сектора;
- верховенство закону. Врахування цього критерію означає оцінювання рівня впевненості різних суб'єктів у встановлених суспільством нормах, а також дотримання ними цих норм, зокрема ефективності примусового виконання договорів, роботи міліції, судів, рівня злочинності і поширення насилля;
- боротьба з корупцією. Цей критерій вимагає оцінювання рівня поширеності використання державної влади з корисною метою, включаючи дрібні і великі форми корупції, а також рівня "врахування" державою інтересів еліти і приватних підприємців [5].

Оцінювання ефективності державного управління за наведеними критеріями здійснюється Світовим банком на основі використання великих обсягів інформації, що одержується зі значної кількості різноманітних її джерел з метою здійснення порівняльного аналізу в розрізі різних країн.

Врахування зазначених підходів важливе для об'єктивного оцінювання ефективності державного управління в нашій країні і вироблення підходів до її підвищення.

Загальна соціальна ефективність державного управління досягається зусиллями двох складових системи: держави у вигляді її органів та посадових осіб і суспільства, його керованих об'єктів і самоуправлінських структур. Ця ефективність має сукупний характер і не дає чіткого уявлення про внесок до неї кожного з названих компонентів.

Оцінку стану організації і функціонування самої держави як суб'єкта управління суспільними процесами виражає ефективність організації і функціонування суб'єктів державного управління. Для цього слугує група критеріїв спеціальної соціальної ефективності державного управління, які розкривають і характеризують якість (рівень) усієї сукупності органів державної влади і місцевого самоврядування в єдності їх цілеполягання, організації і функціонування. Які проблеми вирішують керуючі компоненти, яким чином, які витрачають суспільні ресурси – ось питання, на які покликані дати відповідь ці критерії. Таких критеріїв можна виділити п'ять. Перш за все, це цілеорієнтованість організації і функціонування державно-управлінської системи, її великих підсистем та інших організаційних структур, що визначається через міру відповідності їх управ-

лінських впливів цілям, які об'єктивно впливають з їх ролі та місця в суспільстві.

Цілеорієнтованість організації і функціонування керуючих систем (підсистем) визначаються шляхом вивчення й оцінювання їх організаційної нормативної та іншої діяльності з погляду її відповідності цільовій спрямованості, встановленій для них. Це дає змогу виключати дублювання, паралелізм як у діяльності самих органів державної влади, так і в розподілі повноважень між ними та органами місцевого самоврядування, а також виявляти ділянки суспільної життєдіяльності, що залишилися поза необхідними управлінськими впливами.

Аналіз цілеорієнтованості керуючих компонентів передбачає:

- виявлення об'єктивно зумовлених і суспільно актуальних цілей та їх розгляд у розвитку з урахуванням суспільних потреб та інтересів;
- встановлення виміру цілей за конкретними результатами, тобто за характером і повнотою їх втілення в управлінських рішеннях і діях.

Другим критерієм спеціальної соціальної ефективності є витрати часу на вирішення управлінських питань і здійснення управлінських операцій. Це час, який витрачається на внутрішню управлінську діяльність, тобто на обробку і проходження управлінської інформації від "входу" до "виходу" в державно-управлінській системі в цілому (в державному апараті), відповідних підсистемах, організаційних структурах і об'єктах управління, тобто до отримання наперед визначеного прогнозованого (у процесі реалізації управлінського рішення може бути здійснено коригування кількісних показників мети) результату.

Досягнення визначених цілей з урахуванням найменших витрат часу, а також матеріальних, людських, фінансових ресурсів суттєво залежить від швидкості й адекватності реакції суб'єкта управління на об'єкт управління.

Як третій критерій спеціальної соціальної ефективності державного управління можна назвати стиль функціонування державно-управлінської системи, її підсистем та інших організаційних структур. У цьому випадку йдеться про реальну практику управлінської поведінки конкретних посадових осіб, прийоми, методи, способи функціонування органів влади, їх посадових осіб, при цьому слід зважати на зміст їх діяльності, роль і вплив. Ефективність управління значною мірою залежить від вибору обґрунтованого, найбільш раціонального стосовно характеру завдань стилю функціонування державно-управлінської системи.

Четвертий критерій спеціальної соціальної ефективності державного управління

відображає складність організації суб'єкта державного управління, його підсистем і ланок. Складність тієї чи іншої організаційної структури безпосередньо впливає на її внутрішню життєдіяльність (реалізацію внутрішніх функцій) і формування управлінських дій (здійснення зовнішніх функцій).

Важливе соціальне значення має п'ятий критерій, який відображає загальні (сукупні) – економічні, соціальні, технічні, кадрові та ін. – витрати на утримання і забезпечення функціонування державно-управлінської системи, її підсистем та інших організаційних структур. При їх аналізі й оцінюванні слід враховувати взаємозалежність між вартістю управління і соціальними результатами діяльності керованих об'єктів.

Взяті у взаємозв'язку критерії "цілі – час – стиль – складність – витрати" і розглянуті під кутом зору змісту і сили зумовлених ними управлінських дій, здатні досить повно характеризувати організацію і функціонування держави як суб'єкта управління суспільними процесами.

Остання група критеріїв – це критерії індивідуальної соціальної ефективності, за якими, нашу на думку, має оцінюватися ефективність посадових осіб органів державного управління. Посадова особа як індивідуальний представник державного органу наділений відповідною компетенцією, здійснює від його імені діяльність, результативність та ефективність якої не збігається за змістом з ефективністю органу. Критерієм цього класу ми вважаємо імідж працівників державного апарату, їх правову культуру, оскільки в більшості випадків посадова особа асоціюється у громадян із посадою, яку вона обіймає в державному апараті. Підвищуючи авторитет кожної окремої посадової особи, ми підвищуємо авторитет органу державного управління, що сприяє відповідно ефективності його діяльності.

Охарактеризувавши в загальному вигляді різні групи критеріїв соціальної ефективності державного управління в цілому та системи його органів зокрема, ми визначили теоретико-методологічні засади, на підставі яких можна оцінювати рівень організації і функціонування держави та системи її органів (державного апарату) у сфері управління й окреслювати, виходячи з цього, основні напрями організаційно-правового забезпечення ефективності і якості системи суб'єктів державного управління.

IV. Висновки

У державному управлінні під час оцінювання його результативності та ефективності повинні, як мінімум, порівнюватись: цілі, які практично реалізуються в ньому, з цілями, які об'єктивно детерміновані суспільними запитами; цілі, які реалізовані в управлінських процесах, з результатами, одержа-

ними внаслідок об'єктивізації державного управління (рішень і дій його управлінських компонентів); об'єктивні результати управління із суспільними потребами та інтересами; суспільні витрати на державне управління з об'єктивними результатами, одержаними внаслідок управління; можливості, закладені в управлінському потенціалі, з рівнем їх реального використання.

Шляхи та напрями загальної соціальної ефективності покликані спрямовувати державне управління на потреби і проблеми суспільства та характеризувати управлінський рівень їх вирішення. Вони логічно мають включати не тільки результати суспільного виробництва, а й соціальні наслідки їх споживання, не тільки економічні, а й соціальні, духовно-ідеологічні, психологічні, політичні, історичні, екологічні, демографічні явища, тобто весь спектр явищ, відносин і процесів, необхідних для нормальної життєдіяльності людини.

До критеріїв загальної соціальної ефективності державного управління можна віднести: рівень продуктивності праці, співвіднесений зі світовими параметрами за її відповідними видами; темпи і масштаби приросту національного багатства; рівень життя населення порівняно зі стандартами розвинутих країн; впорядкованість, безпеку, сталість і надійність суспільних відносин, їх відтворення з наростаючим позитивним результатом.

Загальна соціальна ефективність державного управління досягається зусиллям двох складових компонентів системи: держави у вигляді її органів та посадових осіб і суспільства, його керованих об'єктів і самоуправлінських структур. Ця ефективність має сукупний характер і не дає чіткого уявлення про внесок до неї кожного з названих компонентів.

Закінчуючи розгляд шляхів та напрямів ефективності державного управління, доцільно згадати, що існує і певний набір критеріїв щодо адміністративних процедур та проходження державної служби, яких повинні дотримуватися органи державної влади, щоб відповідати цінностям демократичного суспільства. Європейський адміністративний простір побудований на таких засадах: надійність та можливість прогнозування (правова впевненість); відкритість і прозорість; відповідальність; ефективність та результативність. Ці критерії становлять сутність європейського адміністративного простору, який формується зі спільних стандартів для здійснення державного управління, що визначаються законом і запроваджуються через систему заходів, процедур та механізмів підзвітності. Держави – кандидати до вступу в ЄС, серед яких знаходиться й Україна, повинні спиратися на них при реформуванні систем державного управління.

Література

1. Атаманчук Г.В. Демократизм и эффективность советского государственного управления (методологические аспекты) / Г.В. Атаманчук // Проблемы партийного и государственного строительства. – М., 1981.
2. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления / Г.В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1997. – 674 с.
3. Воронкова В.Г. Теория та історія державного управління : навч.-метод. посіб. / В.Г. Воронкова. – Запоріжжя : ЗДІА, 2009. – 232 с.
4. Государственное и муниципальное управление : справочник. – М. : Магистр, 1997. – 496 с.
5. Державне управління : підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна ; за ред. А.Ф. Мельник. – К. : Знання, 2009. – 582 с.
6. Леонова А.О. Эффективность государственного управления в контексте евроинтеграции Украины : навч.-метод. посіб. / А.О. Леонова, В.П. Давидова, О.О. Новачук. – К. : ДПА України, 2007. – 390 с.
7. Мордвінов О.Г. Деякі підходи до оцінювання ефективності державного управління / О.Г. Мордвінов, В.О. Желябін // Держава та регіони. – 2009. – № 3. – С. 49–54.
8. Інформаційне забезпечення державного управління земельними ресурсами України : монографія / А.В. Мерзляк, В.А. Боклаг. – Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2010. – 152 с.
9. Экономика : учебник / под ред. д-ра экон. наук А.С. Булатова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2002. – 896 с.
10. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект) / В.В. Цветков. – Х. : Право, 1996. – 192 с.
11. Чиркин В.Е. Государственное управление. Элементарный курс / В.Е. Чиркин. – М. : Юристъ, 2002. – 320 с.

Гук А.С. Шляхи та напрями підвищення ефективності державного управління

Анотація. Досліджено шляхи та напрями підвищення ефективності державного управління. Виявлено проблеми в розвитку загальної соціальної ефективності державного управління, у функціонуванні організаційної діяльності, роботі суб'єктів державного управління, а також у діяльності управлінських органів та посадових осіб.

Ключові слова: ефективність управління, загальна соціальна ефективність державного управління, ефективність організації і функціонування суб'єктів державного управління, ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб.

Гук А.С. Пути и направления повышения эффективности государственного управления

Аннотация. Исследованы пути и направления повышения эффективности государственного управления. Обнаружены проблемы в развитии общей социальной эффективности государственного управления, в функционировании организационной деятельности, работе субъектов государственного управления, а также в деятельности органов управления и должностных особ.

Ключевые слова: эффективность управления, общая социальная эффективность государственного управления, эффективность организации и функционирования субъектов государственного управления, эффективность деятельности органов управления и должностных особ.

Guk A. The Ways and Directions of the Rise of the Public Administration's Efficiency

Annotation. The ways and directions of the rise of the public administration's efficiency are analyzed. The problems in the development of general social efficiency of public administration, problems in functioning of organizational activity, in the work of the public administration's subjects and in the activity of controls and officials are revealed.

Key words: efficiency of administration, general social efficiency of public administration, efficiency of the organization and functioning of public administration's subjects, the efficiency of the activity of controls and officials.